

MIRCEA ȘEPTILICI

O convorbire în foyer

Spectacolul începuse într-o atmosferă sărbătorească. Ne aflam la teatrul care ne oferea prima... premieră a stagiunii. Nu știam de ce, dar succesul se simțea în aer, înainte de ridicarea cortinei. Poate, pentru că regizorul — un tânăr fără barbă și fără plete — avusese, între alte inovații de avangardă, și ideea îndrăzneată să întrebuițeze și cortina. Biletele se procuraseră cu mari greutate și intervenții și toți cei ce primiseră invitații erau în sală. Piesa era o comedie originală a unui autor debutant, pe care toate teatrele din țară se luptaseră s-o reprezinte. Prima parte a spectacolului se terminase într-un triumf rar întâlnit. Cronicarii dramaticei riseră aproape la fiecare replică și aplaudaseră, furtunos, la scenă deschisă; fusese chemat la rampă autorul — tot un tânăr fără plete și fără barbă —, regizorul nu mai știa cum să mulțumească ovațiilor; interpreții se îmbrățișau între ei, în fine, asistam la o mare sărbătoare teatrală.

În pauză, în foyer, tot ce se vorbea sau tot ce am putut auzi că se vorbea era despre sau în legătură cu... cronica dramatică. Nu știam: de ce?!

— Dragii mei — spunea un autor dramatic foarte des jucat — eu, precum știți, sînt un... clasic în viață. Sînt ani de zile de cînd n-am mai scris... cronică dramatică; dar, pentru tînărul ăsta, voi pune mîna pe condei și voi scrie o cronică așa cum merită. În sfîrșit, am un urmaș demn de mine!

— Maestre, eu, tot precum știți, sînt un autor dramatic nejuțat și ușor, fragmentar publicat; dar și eu voi scrie o cronică pentru acest tînăr autor, fără-ndoială, cel mai bun dintre noi. Sînt mîndru de succesul lui!

— În curînd, plec să pun un spectacol — spunea un regizor cu mari succese în țară și în străinătate. Unde? Nu știu, că am mai

multe solicitări; dar, indiferent unde și ce mi se va propune, nu mă las pînă nu pun și piesa asta! Și îi aduc „bătătuții” niște cronici de antologie. Din import!

— Mestere — întrebă un tînăr regizor, deocamdată, fără nici un succes — pe matală te-ai ajutat, în carieră, cronicarii dramaticei?

— Enorm! Pentru mine, cronica dramatică e cel mai prețios îndreptar. Spun „îndreptar”, pentru că, ținînd seamă de obiectiile cronicarilor, îndrept, refac spectacolul, în conformitate cu viziunea lor.

— A tuturor? Nu e dificil?

— Nu, pentru că există, întotdeauna, o asemenea unitate de vederi încît nu trebuie să schimb decît distribuția, decorul și o parte din text. Îți dai seama — ești regizor, nu? — că pentru mine e un fel de... recreație. Și-ți mai dau un detaliu. După fiecare premieră, le cer cronicarilor dramaticei cîte o fotografie cu autograf!

— Eu, dragul meu — intervine o actriță în vîrstă, fără vîrstă — pentru că vorbiți de fotografii, sînt foarte supărată pe gazetari. Îmi publică numai fotografii în care arăt prea tînără și prea frumoasă!

— Mă iertați că vă întreb — se aude vocea suavă a unei actrițe care-și spune vîrsta, 20 de ani — dar nu știu ce să fac? Eu n-am, pînă acum, decît o cronică dramatică. O țin sub pernă. Scrie și despre mine, că am fost... „în notă”. Și? Să-i dau eu o fotografie cronicarului, sau să-i cer, lui, una?

— Hai să fim serioși — și, dintr-odată, se face liniște în jurul unui actor cu circa patruzeci de ani de „carieră” — nu vă faceți sînge rău pentru o cronică nefavorabilă. Cronicarul e și el un om, cu slăbiciunile, simpatiile și antipatiile lui. Din tot ce am văzut și trăit eu, pînă acum, în teatru, pot să vă spun că nu s-a născut, încă, interpretul sau creatorul care să înfrunescă sufragii universale, și nici cronicarul care să-i mulțumească pe toți. Sigur că, în meseria noastră, se poartă nasul de ceară și sîntem al dracului de sensibili la orice nuanță, la orice cuvînt mai subțire sau mai gros.

— Și, ce-i de făcut cînd, vorba dumneavoastră, cuvîntul e prea gros? — întrebă, timid, un actor cu circa patruzeci de zile de la absolvirea Institutului de teatru.

— Te faci că nu bagi de seamă. Dacă poți. Pentru că, cine spune că nu-l doare, minte. Din fericire, durerea durează puțin. Vine altă premieră, altă cronică... sau, vorba lui Ion Iancovescu: „Supărarea pe care mi-o face un cronicar durează o zi, cînd a apărut cronica; dar eu îl supăr cît timp joc piesa, de două sau de trei sute de ori, nu?”

— Dumneavoastră credeți în... obiectivitate?

— Bineînțeles. Obiective sînt metrul, kilogramul și alte unități de măsură, precizie și controlabile; dar, în aprecierile omenești, nu se poate să nu intre și o cantitate de subiectivitate. Depinde cîtă, unde și cum e plasată!

— Îmi dai voie să te contrazic ? — întreprupe firul argumentației un reputat cronicar dramatic. Ce spui dumneata nu e valabil pentru cronicarul conștient de menirea lui. Cronicarul știe că scrisul său va fi — peste vremuri — singura mărturie a faptului de artă viu, complex și strălucitor, dar, din păcate, efemer, care e spectacolul de teatru. Iată de ce eu am fost, sînt și voi fi obiectiv. Vin la spectacolul despre care trebuie să scriu, în cea mai bună dispoziție posibilă, îmi las acasă toate neazurile personale, toate prejudecățile, toate adversitățile și toate simpatiile ce sînt convins că scrisul meu nu va mîhni pe nimeni ; sau, dacă — cumva — s-ar întîmpla așa ceva, rămîn împăcat cu mine, pentru că n-am scris decît adevărul !

— Așa gîndesc și eu și, cu toate că sînt, mi se pare, cel mai tînăr cronicar dramatic, sînt fericit că aud un răspuns autorizat la îndoielile, mari și grele, ce mă cuprind la acest început de drum. Am citit o mare parte dintre cronicile teatrale pe care le-au scris marii noștri înaintași. Nu-i nevoie să vă spun, dumneavoastră, cite nume ilustre au... ilustrat cronică dramatică, la noi în țară : Eminescu și Caragiale, Liviu Rebreanu și Mihail Sebastian, Tudor Vianu și Tudor Arghezi, Ion Marin Sadoveanu și Tudor Teodorescu-Brașiște, Victor Ion Popa și Victor Eftimiu, Soare Z. Soare și Ion Sava — și mă opresc numai la cîțiva mari dispăruți, pentru că lista s-ar putea continua cu multe, foarte multe nume. M-am întreat : ce i-a îndemnat pe toți acești oameni, care aveau și alte preocupări creatoare, să vină și spre luminile, trecătoare, dar atît de atrăgătoare, ale scenei ?

Acum, am aflat răspunsul și aș dori, din toată ființa mea — nu spun vorbe mari ! — să le calc pe urme. Este ceea ce ați spus și dumneavoastră : nevoia ca, prin scrisul nostru, să lăsăm vremurilor o pagină, un crîmpei de adevăr !

Cuvintele tînărului cronicar, care nu spunea, firește, nimic nou, multora dintre cei ce-l ascultaseră, dar care promiteau o caldă și curată preluare de ștafetă, au fost urmate de o liniște în care toți, bînuim, se gîndeau la cît poate fi, într-o cronică dramatică, adevărul, de... adevărat...

— Eu, se amestecă în vorbă un spectator anonim — aș vrea să citesc... „adevărul“ din cronicile dramatice... dar, n-am timp. Am, în schimb, o cumnată, care vede toate spectacolele și ne spune și nouă la care merită să ne ducem. Nu reprezintă și ea un... „adevăr“ ?

— Bineînțeles — intervine, politicos, directorul administrativ al teatrului — pe noi să știți că ne interesează foarte tare „adevărul“ cumnatei dumneavoastră... Tocmai studiem introducerea unui sistem de vânzare a biletelor noastre în abonament, așa că...

De undeva răsună, discret, soneria care anunță reluarea spectacolului.

Îndreptindu-se spre sală, un pictor scenograf sensibil își întrebă colega de alături, specializată în costume :

— La ce mai lucrezi acum ?

— Dragă, n-are importanță. Oricum le-aș face, costumele mele sînt, de ani de zile... adecvate.

— Și, ce, e rău ? Și eu fac, de ani de zile, decoruri... adecvate.

— Tovarășu' director — se apropie de directorul administrativ un plasator vigilent — știți, domnul cronicar X... pleacă de la spectacol...

— Imposibil ! Soția dumnealui tocmai intră în sală...

— Nu soția, tovarășu' director, dînsul ! L-am văzut cu acum, cînd...

— Bine, vezi-ți de treaba dumitale...

— Mă iertați, dar, știți, eu țin cu teatrul și mă gîndeam...

— Taci ! Domnul cronicar s-a dus să dea un telefon... și nu te mai gîndi și tu... că, în teatrul nostru are cine să... gîndească...

Și soneria continua să cheme spectatorii care intrau în sală... unde, în locul zumzetului care aștepta vibrațiile gongului — ciudat ? ! — soneria răsuna din ce în ce mai prelung, mai puternic, mai aproape ! Și ?

Era întuneric, dar nu mai eram în sala teatrului și soneria continua...

Am oprit ceasul deșteptător ! Adormisem cu gîndul la un articol pe care trebuia să-l scriu, despre cronică dramatică.

